

Samenvatting Evaluatie Druktemonitor Utrecht

Inleiding

De Druktemonitor is in het begin van de coronapandemie geïnitieerd door de provincie met enkele partners, zoals de destiniemetingorganisaties en terreinbeherende organisaties. Het doel was (en is) om recreanten te informeren over drukte in recreatie- en natuurgebieden en hen hiermee ook alternatieve locaties aan te bieden. Achterliggend doel hiervan is om recreanten te spreiden over de gebieden en te voorkomen dat de recreanten alleen maar naar de bekende hotspots toe gaan. In het kader van de spreidingsdoelstelling, vastgesteld in het Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme, richten wij ons op een evenwichtige spreiding van toeristen en recreanten in stedelijk en landelijk gebied voor het behoud en versterken van de recreatieve structuur.

Met de evaluatie is bekeken welke bijdrage de Druktemonitor heeft kunnen leveren aan de spreidingsdoelstelling en welk vervolg er aan gegeven kan worden. De evaluatie duidt de ontwikkeling van de monitor, de knelpunten, de samenwerkingsvormen en de toevoeging van databronnen en de daarbij behorende privacy- en ethische vraagstukken.

Start Druktemonitor

Vanwege Covid-19 is versneld actie ondernomen voor het monitoren van drukte en het spreiden van bezoekers over verschillende gebieden. Drukke kreeg ineens een andere dimensie met de 'anderhalve meter samenleving'. Ook gezondheid werd een reden om mensen over drukte te informeren. Door de lockdown werd buiten wandelen en sporten al snel door velen omarmd waarmee het in onze natuurgebieden flink drukker werd. Er kwamen veel 'nieuwe' bezoekers wat leidde tot overvolle parkeerplaatsen, gevaarlijke situaties op en langs (doorgaande) wegen, schade aan de natuur en overlast.

In meerdere provincies, regio's en gemeenten werd gewerkt aan de ontwikkeling van tools om drukte in kaart te brengen. Aansluitend op het initiatief vanuit Gelderland is in Utrecht, als pilot, de website 'Druktemonitorutrecht.nl' op maandag 3 augustus 2020 gelanceerd. Bij de introductie wisten veel bezoekers de monitor te vinden. De pilot is in het najaar verlengd vanwege het voortduren van de crisis en de aanhoudende drukte in de bos- en natuurgebieden. Nadeel was dat voor de drukte gebruik gemaakt moest worden van informatie ter plaatse, bijvoorbeeld van de BOA's en ondernemers. Naast het feit dat het een grote belasting was voor deze waarnemers gaf het ook niet altijd een betrouwbaar beeld.

Doorontwikkeling Druktemonitor

Onderzocht is op welke manier de Druktemonitor kon worden doorontwikkeld en verbeterd. Er waren specifieke gebieden die extra aandacht vroegen vanwege drukteproblematiek. In overleg met partijen zijn de problemen daar beter in kaart gebracht en is gekeken naar locatiegebonden oplossingen. Daarnaast kwam er vanuit enkele gemeenten het verzoek de Druktemonitor in te zetten bij de verkiezingen (stemdrukke.nl).

De ervaringen, onder andere bij een pilotlocatie bij Rhenen, leerde dat doorontwikkeling met data van Resono veelbelovend is. Resono werkt met locatiedata van apps op mobiele telefoons, erg geschikt om drukte in een groter gebied te meten. Dit instrument is betrouwbaarder dan het ter plaatse moeten meten. In gezamenlijkheid met de betrokken partijen is besloten om de Druktemonitor met deze data te verrijken voor 2021 om daarmee veel betrouwbaarder te worden. Uit reguliere middelen kon de doorontwikkeling slechts op beperkte schaal vormgegeven worden.

Privacy/ethiek

Om een overeenkomst met Resono aan te gaan is samen met de privacy officer een Data Protection Impact Assessment (DPIA) uitgevoerd. Dit in verband met de privacygevoelige informatie van de leverancier (Resono).

Met de privacy officer zijn de vragen doorlopen uit de Interprovinciale Gids voor Ethiek en Digitale Transformatie van het IPO. Dit heeft de bewustwording over de ethische dilemma's vergroot. Er zijn maatregelen doorgevoerd, zoals een uitgebreide toelichting op de website over de dataverzameling (transparantie).

Evaluatie van het gebruik van de monitor

In 2022 is er in opdracht door een extern bureau onderzoek gedaan naar de bekendheid, werking en waardering van de Druktemonitor Utrecht. Hieruit komt naar voren dat de Druktemonitor onvoldoende wordt gevonden (ondanks campagnes). Met name na de coronatijd lijkt de interesse afgenomen. Respondenten geven aan wel te weten wanneer het druk is en trekken daarmee hun eigen plan. De gebruikers van de monitor geven aan de tool te waarderen en ook het aanbieden van alternatieve locaties als meerwaarde te zien.

De Druktemonitor heeft in de pilotfase slechts beperkt bijgedragen aan spreiding van recreanten. Het aantal bezoekers op de site is te gering om een significante invloed te hebben op de spreiding van bezoekers, zoals genoemd in het Programma Recreatie en Toerisme. Het instrument heeft als onderdeel en in combinatie met andere acties, zoals zonerings, gerichte marketing en afsluiting van terreinen en wegen, wel degelijk meerwaarde. Hier is in de pilotfase maar beperkt invulling aan gegeven.

Ondanks de beperkte bijdrage aan spreiding in de afgelopen periode, heeft de inzet van de monitor wel een positieve bijvangst gehad. De monitor werkte als een katalysator voor de samenwerking tussen overheden, terreinbeherende organisaties en marketingorganisaties op het gebied van spreiding. Dit komt onder andere terug bij de vier gebieden waar we vanuit drukteperspectief op hebben ingezoomd. Voor de bekendheid van de tool is gebleken dat veel communicatie noodzakelijk is.

Andere ontwikkelingen

De Druktemonitor kan, bij gebruik van live data, ook bijdragen aan een dashboard voor veiligheidsinstanties of toezichthouders. Met de Veiligheidsregio Utrecht zijn we hierover in gesprek hoe dit een vervolg te geven. Inzicht in hoe een druktebeeld zich ontwikkelt kan bijdragen aan de spreidingsdoelstelling.

Data vanuit monitoring bieden ook kansen voor de doorontwikkeling van het recreatieve hoofdnetwerk voor fietsen, wandelen en varen in de provincie Utrecht. Inzichten over recreatiegedrag van inwoners en bezoekers zijn bruikbaar bij de aanleg van routenetwerken en verbetering van routes en bij de inrichting daarvan. Tevens kan hiermee informatie gegeven worden over startpunten zoals de toeristische overstappunten (TOP) of het bieden van alternatieve parkeermogelijkheden.

Met de verzamelde (resono)data kan onderzoek gedaan worden naar het gedrag van de bezoekers. Er kunnen schattingen gemaakt worden van bezoekers per locatie. Er kunnen demografische gegevens uit ge-extraheerd worden en trends worden waargenomen. Daarnaast ligt er potentie in het toevoegen van kwalitatieve gegevens zoals leefstijlen, waardoor met gerichte marketing er combinaties gemaakt kunnen worden door bezoekers en buitengebieden te verbinden met passend aanbod in stad- en dorpscentra en andere locaties die ruimte bieden.

Marktpartijen, zoals de marketingorganisaties, zijn geïnteresseerd in de inzet van de Druktemonitor. Ook zij zien het als een opgave om recreanten en toeristen te wijzen op rustige alternatieve

bestemmingen. Daarom zijn we met hen in gesprek om de Druktemonitor (in welke vorm dan ook) een vervolg te geven, met een passende doorontwikkeling.

Slotconclusies

Spreiding van recreatiedruk is en blijft een van de doelen uit het Programma Recreatie en Toerisme. De inzet van de druktemonitor door de provincie zetten we nu stop. We zien echter nog steeds veel potentie in dit instrument en blijven in overleg met partijen over een vervolg. Marktpartijen, zoals de marketingorganisaties, zijn naar wij denken beter in staat om dit op te pakken. In samenwerking kunnen we data opbouwen die meer inzicht moeten bieden in beleidskeuzes bij spreiding.

Bij de doorontwikkeling zal ook blijvend aandacht moeten zijn voor privacy. De huidige dataset bevat geen persoonsgegevens. Maar bij uitbreidingen en aanpassingen moet dit een continu aandachtspunt zijn.